

Llevant

Quinzenari portaveu de l'Associació "Minerva,"-Defensor dels interessos morals i materials d'Artá i sa Comarca

Redacció i Administració Quatre Cantons, 3 * ARTÁ	Dels treballs publicats ne son responsables els autors NO'S TORNEN ELS ORIGINALS	PREUS ESPANYA } Trimestre. . . 0'50 Ptas. } Any. . . . . 2'00 " a ESTRANGER . . . . . Doble. la bastreta
Any I	Artá (Mallorca) 24 de Febrer de 1917	Núm. 5

Llevant i Mitjorn

Per devés l'any 1820, a tota Menorca, a la mitjanía en primis, sa miseria i sa fam governaven. En Jaume Gaumés (a) Barrotes, carboner des Mitjorn-Gran, vengué en sabuda que de feina des seu ofici n'hi havia de sobrant a n'es cap de Llevant de Mallorca. I cap allà s'embarcá amb en Guiém de na Bagura i en Toni Serra que, amb sa dona na Rafela Riera i un fió, en Toniet, vivien a una barraca dins el Canal dets Ameradors, partió qu' en temps vell pertanyia a Albranca. Aleshores ja era de Senarret. En Serra feia de misatge, de jornalero o de barquerer p'els llocs d'aquell encontorn, i quant no tenia feines d'aquestes, feia *carbó de marina* (bosc); aixó es, carbó de rabaces de bruc, aladern, arbossar, murta, ... carbó que ben venut a Mahó o a Ciutadella, surtia a quatre sous es quintall!... Per açó vivia dins sa marina o dins es bosc. I en Serra am sa dona i s'atlot, varen deixar sa barraca, i cap a Artá falta gent.

Al cap de temps, en Barrotes i en Guiém de na Bagura, ben contents de sa surtida, varen tornar a caseva de Mitjorn-Gran. Però sa familia Serra no va tornar. A Artá no s'hi campaven tan malament com dins es Canal dets Ameradors, segóns va escriure na Rafela a son pare en Magi Riera (a) Lledania. Però poc temps després tornà a escriure qu'en Toni s'era mort, (al cel lo vegem) i qu'ella i es fiet se la campaven... com porien. Va passar un any, i na Rafela va tornar a escriure que s'era casada amb un pastor; i que menjaven.

I no se varen sobre noves mai més, des pastor ni de Na Rafela. Però sí, d'en Toniet, que per devés l'any 1840 va escriure demanant sa fe de baptisme a sa parroquia de Sant Cristófol de Mitjorn-Gran. Lo que vol dir que tal volta a Artá, a Llevant de Mallorca, hi hagi Sang des Mitjorn de Menorca. Sang... i Serres.

I dins es Canal dets Amadors s'hi veuen encara ses quatre parets de sa barraca d'en Toni Serra, a la vora de sa font, qu'en aquell temps encara feia corre es torrentet i donava aigo an els bassals d'amerar lli. Junts a sa barraca hi ha una pica i un tros de còssil. Dit canal es un enfony desert, entre montanyetes de cot vermei tapades de bruc i murteres, que sembla anyorar a algú. I d'anyoransa, sa font fa molts d'anys que's va morir; se va troncar

FRANCESC D'ALBRANCA.

Mitjorn-Gran (Menorca)

Recorts

Continuant la tasca qu'emprenguerem an el número passat, d'escriure quatre notes i retreure d'atos referents a la distinguidíssima casa del Metge Morey i Sureda, mos toca avui historiar desde la mort d'aquest, dia 17 de Mars de 1908, fins a l'hora present, en que ha acabat s'existencia, per falta de successió directa, de tan noble familia.

Don Miquel otorgà testament, qu'autorisà el Notari D. Antoni Massot, dia 6 d'Octubre de 1888, nomenant hereves universals propietaries a ses dues germanes D.ª Bel i D.ª Francisca, quedant aixís úniques possidores del caudal hereditari de la casa.

Coneguent aquestes senyores, (qu'eren molt devotes) es conseis i preceptes que Jesucrist Senyor Nostro deixà referents a la caritat cristiana i la necessitat i conveniencia per aquells qu'el vulguin seguir, de practicar aquells manaments, pronta posaren fil a l'aguia, com vorem per els seus actes posteriors.

Segons consta en l'escriptura de poder autorizada per l'il·lustrat notari i advocat D. Josep Palmés dia 15 de Juliol de 1910, les dues germanes delegaren an el seu amic D. Francisc Bienes Mestre per vendre, negociar, pignorar i en general enagenar tots els títols de deute nacional, accions i obligacions de la Societat «Crédit Balear» i «Banc d'Espanya» que tenien, i quant varen estar convertit es en moneda corrent, als seus productes les invertiren:

25.000 pessetes nominals que anualment les produïssen renda suficient per satisfer tres Coranta Hores que se celebren a la Iglesia parroquial, al Oratori de Sant Salvador i en el Convent dels Frares Franciscans de la Tercera Orde; i posteriorment deixaren un capital que rendís cada any mil pessetes per altres atencions religioses.

Lo dit es suficient per demostrá la munificencia i l'estimació que la Casa Morey tenia a les coses de Deu, però més tart, segons consta en l'escriptura de 10 de desembre de 1910 autorizada p'el notari ja anomenat, les dues germanes, mai causades de fer be, otorgaren cessió irrevocable a favor del Il·lustrísim Senyor Bisbe de Mallorca de sa casa pairal del carré de les Parres n.º 18, amb son corral i tafona qu'están en el carré de ses Rocas i d'clararen:

1er Que la cessió es gratuïta.
2^{on} Que la finca (d'sprés de la seva mort) fos destinada a Centro docent de nines pobres d'aquest poble baix de la direcció de les religioses de San Vicens de Paul que resideixen en aquesta vila.

3er Que si es possible, afagiren, deurán donar-se lliçons dominicals, a fi de que les jovenetes pobres, que no paguen rebre instrucció i educació els dies feners, l'obtinguen els diumenges.

4^{art} Que l'ensenyansa qu'es donàs fos purament cristiana, tenguent per fi l'amor a Deu i a l'Iglesia Catòlica, Apostòlica, Romana, estant en tot temps baix la potestat i direcció del Il·lustrísim Senyor Bisbe.

5^{im} Que si fos impossible l'ensenyansa religiosa, la casa dita fos cedida a la Pobra de la Propagació de la Fé porque la destinassen an els alts fins que te aqueixa institució encomanats.

D. Francisc Bienes, degudament autorizat p'el Sr. Bisbe, acceptà la cessió de la casa mencionada i actualment està destinada a escola gratuïta catòlica de nines i nins menors de set anys.

D.ª Francisca, que morí la darrera, dia 11 d'Octubre de 1914, no satisfeta i sempre plena d'entusiasme p'els pobres, no olvidà els recuits adins els establiments benéfics i en el seu testament darré qu'otorgà davant el ja dit notari i advocat D. Josep Palmés dia 3 d'Octubre de 1914, disposà que la finca anomenada «Can Lou» fos venuda pels seus albaces i el producte s'entregàs al Hospital municipal d'aquesta vila i va imposà an el seu hereu universal, l'obligació de donar anyalment vuitanta pessetes, durant cinquanta anys al ja dit Hospici, quedant subjecta la finca «Na Veta» a prestar i atendre a sa referida obligació.

Finalment la mateixa D.ª Francisca en els últims anys de la seva vida, pagà 5.000 pessetes per fer l'endomassa la de seda al Oratori de Sant Salvador; 500 pessetes per la decoració del interior i 1.500 pes-

setes per construir una bellíssima figura de la Puríssima. Guarden aqueixa imatge les monjes que viven a «Can Morey» i la Congregació de Fies de Maria que es molt numerosa i està dirigida per la digníssima Presidenta D.ª Concepció Bahamonde Esteirich, cuida per la solemne festa de dia 8 de desembre, de traslladar-la a la Capella de la Parroquia, i de les demés funcions religioses qu'en aquest dia tan solemnement se celebren.

Abans d'acabar volem exitar el zel religiós del poble artanenc porque no oblidí mai la familia Morey; pregui pel seu descans etern en ses oracions; assiste qui a totes les funcions religioses per elles deixades i pagades. I volem també recordar als natus d'aquesta vila que per la seva posició social, riquesa i demés circumstancies qu'heu fan possible, imitin sa conducta noble, distingida, cristiana i caritativa d'aquella familia, amb la seguredat de que si heu fan així, rebiran les bendicions del cel, que son les que més valen, i dels moradors del nostro poble qu'eternament les quedarán agraits.

J. SANCHO LLITERAS.

Cartes a un obrer

I

Car amic: Encare que ja fa temps visquem separats, no sols de cos, estant llogos enfora un de s'altra, sinó també d'idees, ja qu' a les teues les dius *avansades*, haguent per tant, recorregut més camí que jo, fiat amb s'amistat que de molt enrrera mos lliga, confii que no't sabrà greu llegir, en que sols sia una vegada aquesta carta i ses que t'aniré enviant.

¿Me tens per amic? Lietgiles, idó, i una volta lietgides, si en elles hi trobes l'amargor que mos causa la contrarietat, tira-les si vols, esqueixa-les, si no't plauen i perdona qu'haja tengut s'atreuiment de parlar-te de coses que tú rebutjes. Mes, si en elles heu trobes aquella dolsor que mos sol causar es recort de s'amistat llunyana i ets un *ver tolerant*, torna-les a lietgir, medita les bé, reflexiona damunt elles i mostra-les después a tots es qui d'elles s'en puguen aprofitar.

Com tú be sabs, jo sent acendrada passió per ses *qüestions socials* que tant a tú també 't plauen; jo me teng per un *ver amic* de tots els obrés; sent una fonda simpatía per tots es qui *vestiu brusa*, com solen dir, o millor, per tots es qui amb sa suor des seu front guanyen es pa de cada dia; jo estim a tots es qui com tú trabaien de sol a sol cercant un jornal, casi sempre petit per crear, mantenir i pujar una familia.

Mes, per lo mateix qu'estim coralment a sa classe obrera, es que me contrista veure que amb so desitj de millora i redenció qu'a tots vos anima a volt's, vos deixau afalagar massa, entregant-vos cegament, an es qui coneixen aquest estat des vostro esperit i se valen des poder de sa fascinació que damunt voltros exerceixen les seves prédiques, per conquistar un lloc d'honor, per popularisar el seu nom, per conseguir es vostros vots, per trobar son propi millorament material o per satisfer ses ambicions polítiques.

Veig, amic, que són molts es falsos *redentors* que vos inciten follament a sa destrucció de s'orde existent, que vos impulsen cap a sa *revolució social*, que vos encoratgen a que vos tireu de cap a lo que'n diuen *conquista vosostros drets*, i quant voltros vos l'ansau frenèticament a sa lluita de classes, ells se queden mitj-riguent, entronisats damunt l'altura, mirant-vos com peleau arduosament, amb s'esperansa de poder fugir si voltros perdeu la lluita o si'ls han d'arribar *ets esquitxos*, i de que les alsareu més amunt encara, si la sort vos es favorable.

Tú saps, amic estimat, que jo mlr el món desapassionadament, que mir amb certa fredor ses coses de la vida, que no sent ambicions a satisfer, i qu'es vera s'amistat que te profés a tú i a tots es qui ostentau es nom hermós i honorable d'obres i si així tu heu re de neixes, coneixent-me a fons, judicará sa llealtat goses meves paraules i podrás veure que tot quant en aquestes cartes te vagi diguent, es dictat per sa raó desapassionada, surt tot des cor i no hu dic per altra finalitat que per induir-te a tú i a tots a treballar intensament, frenèticament per sa millora de la vostra classe, sí, però també amb reflexió, amb clar judici, amb seny; amb coneixement de causa; tenguent en compte ja desde abans, es perills que's puguin salvar, ses travelades que pogueu donar, de qui convé defugir i quin es el camí que convé emprendre per la conquesta verdadera des vostros ideals.

Trobarás qu' avui ja he fet llarg. Pren aquesta carta com a preàmbul, com a pròlec de totes ses que seguirán en les quals abordaré de cop ses qüestions que deuria estudiar i coneixes sa classe obrera.

Tal volta trobarás erú i aspre es meu llenguatge, però recordante el refrany que diu: *com més amics més clás* i sabent, com sabs, que me surt del fons des cor, de segü heu dispensarás tot a ton amic que de veres t'estima.

M. RIUTORT.

El Sr. Torrandell a Artá

Es molt probable la venguda al nostre poble del famós concertista de piano, D. Antoni Torrandell, natural d'Inca.

Vendrà, si Deu ho vol, dia 4 del pròxim mes de Mars i donará un Concert de piano en el Teatre Principal d'aquesta població, al qual es de creure que hi assistirá la plana major del poble que tant s'ha distingit sempre pe'l seu gust musical.

El Sr. Torrandell té conquistada fama mundial, però molt especialment dins París aont se trobava fa uns anys i aont li sonreia un bell perveuir; però al esclatar la guerra tengué qu' abandonar son benestar i venir-se'n aquí a esperar que passin les tan cruels circumstancies per tornar-se'n després altra volta a conquistar la gloria que li sonriu.

De manera, que la seva desgracia mos depara l'ocasió qu' avui tenim de poder sentir les més hermes peses de son vast repertori i tal volta mai més trobarem ocasió semblant.

Artanecs, si estimam l'honra i la gloria de Mallorca, si som patriotes i estimam l'art bella de la música, anirem a escoltar les marevelles que del piano treu aquest artista consumat.

De San Cristóbal

Señor Director de *La Voz de Menorca*.

San Cristóbal es uno de los pueblos de Menorca que más reducida tiene su geografía física y su clase de población es proletaria; con lo cual escusado es decir que en las actuales circunstancias se halla en situación muy lamentable; y creyéndolo sumamente necesario darla conocer a quien la ignore describiré a continuación algunos detalles.

Este pueblo es proletario en absoluto; aquí no hay comercio, no hay industria, ni familias nobles que tengan en él fija su residencia; y prescindiendo de todos estos elementos, de los cuales se deriva el bienestar y prosperidad se debe clasificar de pobre. Aquí, las generales profesiones u oficios son zapatero y del campo.

Pero desgraciadamente, el trabajo de este último oficio, además de ser pesadísima su labor, después de sufrir los azotes del rudo tiempo en la estación del invierno, y de ser reducidísimos sus jornales, escasea bastante, y para que comprendan que es verdadero lo que digo, solamente hay que decir que en los dos últimos años se registran veinte familias emigradas de este pueblo; y transcurridos un par de meses de la fecha, habrá que sumar a esta cantidad la de cuatro familias más, dispuestas y preparadas a marcharse donde puedan mejorar su estado.

Estamos en el caso de tomar resoluciones que tiendan al mejoramiento de estas anormales circunstancias; porque, de no presentarse o encontrar el medicamento que restablezca este enfermo de gravedad, muchas cosas se harán imposible; pues la prolongación de estas circunstancias, pese a quien pese, traerá malas consecuencias.

Antes de concluir mi escrito, se me ocurre preguntar:

¿Quiénes serán los infectados de esta enfermedad contagiosa prosiguiendo en esta gravedad de circunstancias?

En mi concepto serán; el municipio, los dueños de las tiendas de comestibles, y los proveedores de otros artículos de necesidad.

El municipio, a pesar de haber regularizado todo lo posible la cantidad impuesta sobre consumos y arbitrios a toda la clase obrera, y después de ser esta voluntaria en satisfacer sus cuotas para tales conceptos si sus recursos lo permiten, se verá atacado del mal de sus contribuyentes; y los dueños de las tiendas de comestibles, y los proveedores de otros indispensables artículos, por tener establecido el sistema de vender a crédito (vulgo espera). Estos, mientras no cambien las condiciones de venta al detalle, se verán siempre en la imposibilidad de poder mantener negocios, e irán a caer en el fondo del mismo precipicio en que cayeron varios tenderos y comerciantes de nuestros tiempos.

¡Cuán grato sería ver que los pudientes procedieran al exterminio de esta miseria, y cuán mucho se celebraría que estuvieran ya en ejecución las obras de la carretera de Alayor a San Cristóbal, que tan preocupado tiene, y que constantemente trabaja para su alcance, nuestro digno y celoso representante en Cortes el distinguido menorquín Dr. don Federico Llansó.

JUAN RIUDAVETS.

San Cristóbal 6 Febrero 1916.

Nota de la Direcció: Un bon amic nostre de Mitjorn gran mos demana transcrivem aqueixa comunicació que publicá *La Voz de Menorca*, i noltros heu feim amb molt de gust per tractar-se d'una població a la qual tants i tant bells recorts mos lliguue. Deu vulla posar remei a tant malestar com en ella's sent.

Ajuntament

Sessió extraordinaria de dia 11 de Febrer de 1917

En Aquesta sessió s'aprová la rectificació definitiva i se tancá la llista dels mossos qu'enguany entren en quinta.

Sessió ordinaria del mateix dia 11

En aquesta sessió se va acordar:

1.er Aprobar l'acta de la sessió anterior i ratificar la de la extraordinaria del mateix dia.

2.^{on} Se procedí a sortear dos vocals associats que han d'ocupar las vacants produides per estar exceptuats dos que sortiren per sort en el sorteig de s'altra sessió. Per sort, quedaren nombrats don Pere Josep Servera Amorós (a) Leu i don Francesc Lliteras Sureda (a) Nonga.

3.er Passar a informe de la Comissió d'Hisenda els comptes municipals de 1916.

4.^{on} Canviar els grifons de las cantines de *Sa Plassa, Llabeig i Pedra Plana*; i fer alguns remendos en el Corté de la Guardia Civil.

5.ª Que la Comissió d'Obres estudií les reformes i cost per traslladar el Jutjat municipal a la casa n.º 15 del Carré de l'Estrella.

6.ª Quedar enterats de la Circular del Administrador de propietats relativa a consúms.

7.ª Donar un vot de gracies a don Pere Amorós i Amorós propietari de la possessió de Betlem per haber cedit al Ajuntament una faixa de sis metres d'amplaria dins la seva possessió per aont ha de passar la carretera de Sa Colonia fins an *Es Caló*.

Sessió de dia 18 de Febrer

En aquesta sessió se procedí al sorteig de mossos qu'enguany entren en quinta.

Vataqui la relació d'aquests amb el número que ha correspost a cada un:

- Jaume Ginart Rosselló (a) Fuia, núm. 1.
 Pere Josep Muntaner Sancho (a) Deya, núm. 2.
 Cristófol Llinás Garau (a) De Sa Marineta, núm. 3.
 Arturo Capó Vives (a) De D. Benet de Sa Badya, núm. 4.
 Domingo Llabrés Estades (a) Fena, núm. 5.
 Francesc Nicolau Font (a) Coves, núm. 6.
 Jaume Carrió Pallicer (a) Trebai, núm. 7.
 Pere Josep Rosselló Rosselló (a) Barraca, núm. 8.
 Antoni Vaquer Moll (a) Rai (Es a América), núm. 9.
 Josep Bonnin Fuster (a) Guixó, núm. 10.
 Francesc Bosch Mascará (a) Cenra, núm. 11.
 Pere Sansaloni Font (a) De Sa Colonia, núm. 12.
 Cristófol Lliteras Ferrer (a) Pusseta, núm. 13.
 Baromeu Pastor Ferragut (a) Metxo, núm. 14.
 Miquel Casselles Garcías (a) Boira, núm. 15.
 Bartolomé Pascual Sabater (a) Patronet, núm. 16.
 Llorens Piris Servera (a) Pirris, núm. 17.
 Francesc Esc. nellas Massanet (a) Tet, núm. 18.
 Josep Bisbal Carrió (a) Capellé, núm. 19.
 Miquel Artigues Torrens (a) Cinto, núm. 20.
 Juan Pastor Llaneras (a) Rabassó (Es a América), núm. 21.
 Francesc Lliteras Sureda (a) Petaca, núm. 22.
 Juan Gelabert Sabater (a) De Son Garrover, núm. 23.

- Juan Gili Pujol (a) Des Pujols, núm. 24.
 Josep Roca Febrer (a) Xim, núm. 25.
 Sebastiá Gelabert Mesquida (a) de Son Porc, núm. 26.
 Juan Servera Sancho (a) Ceba, núm. 27.
 Sebastiá Amorós Artigues (a) Cinto, núm. 28.
 Juan Femenias Llabrés (a) Gorrias, núm. 29.
 Antoni Mesquida Roig (a) Rosa, núm. 30.
 Gabriel Ferrer Salas (a) Canet, núm. 31.
 Sebastiá Lliteras Esteva (a) Pusseta, núm. 32.
 Pere Tous Lliteras (a) Canals, núm. 33.
 Pau Llaneras Lliteras (a) Surt, núm. 34.
 Francesc Bosch Ferrer (a) Cenra, núm. 35.
 Antoni Artigues Canet (a) Cinto, núm. 36.
 Bernat Torres Carrió (a) Barrió, núm. 37.
 Massiá Riera Torrens (a) Barret, núm. 38.
 Juan Ginard Genovard (a) Burlé, núm. 39.
 Juan Ginard Sancho (a) Vives, núm. 40.
 Antoni Llaneras Genovart (a) Murta, núm. 41.
 Francesc Sureda Genovart (a) Verger, núm. 42.
 Juan Bernat Caselles (a) Boira, núm. 43.
 Antoni Bisqueria Canet (a) Moleta, núm. 44.
 Bernat Sureda Bergas (a) Faro, núm. 45.
 Gabriel Genovard Ginard (a) Puít, núm. 46.
 Rafel Ramis Sansó (a) Benet (Es a América), núm. 47.
 Mateu Morey Sabater (a) Roig, núm. 48.
 Antoni Ginard Estarellas (a) Rei, núm. 49.
 Miquel Sansó Guisafre (a) Janeca, núm. 50.
 Sebastiá Font Ginart (a) Fuia, núm. 51.
 Juan Torrens Raió (a) Garbell, núm. 52.
 Llorens Servera Gil (a) Metxo, núm. 53.
 Antoni Raixach Muntaner (a) Barbassa, núm. 54.
 Sebastiá Massanet Bernat (a) Lluisset, núm. 55.
 Miquel Cursach Gamundi (a) De Sa Coma Seguera, núm. 56.
 Rafel Servera Miquel (a) Bossa, núm. 57.
 Francesc Gaiá Gelabert (a) Mungí (América), núm. 58.
 Miquel Ginart Esteva (a) De Son Reviscolat, núm. 59.
 Rafel Antic Nadal (a) Canai, núm. 60.
 D. Juan Sarj Sureda (a) Torres, núm. 61.
 Nicolau Pons Sancho (a) Xina, núm. 62.
 Josep Esteva Ginard (a) De Son Fanch, núm. 63.

Mestres traslladats

En virtud de Concurs de traslat ha deixada vacant una plassa de Manacor D.ª Juana M.ª Salas Sureda, venguent a ocupar aquí la vacant que deixá la monja de la Caritat Sor Clara, en el món D.ª Magdalena Mesquida Adrover. La Sra. Salas, natural d'Artá, gosa aquí grans simpaties avalorades amb la justa fama de distingida mestra, que conquistá durant el temps qu' ha regentat la 1.ª costura de Manacor. El poble pot estar molt content d'aquest nomenament, i noltros tot donant-li la més coral enhorabona i benvinguda li desitjam bon éxit en aquesta nova plassa i felicitats el temps de regentar-la.

**

També han obtengut el traslat en el mateix concurs D. Pere Nicolau, natural d'aquesta vila i que tan bons recorts deixá durant el temps que regentá la 1.ª de nins d'aquí. Ha obtenguda la vacant de Lluchmajor i la seva esposa D.ª Catalina Coll passá també a ocupar la de nines de la mateixa Ciutat, deixant tots dos vacants les de Sineu. Les felicitem a tots dos i les desitjam benestar en les noves escoles.

**

En virtud del mateix concurs ha obtengut la plassa de Petra D. Mateu Melis, natural de Capdepera, deixant vacant Capdellá.

A consecuencia d'aquest nomenament D. Bartomeu Pujol que fa temps estava de mestre interi aquí, ha passat desde Petra a ocupar interinament la de Biniamar.

Desitjam a tots aquests mestres prosperidats en sos nous destins.

Vida social

Caixa Rural d'Artá

Dia 28 del prop passat janer la Caixa Rural d'Artá celebrá la sessió general ordinaria i s'acordá per gran majoria: 1.er Aprovar l'acta de l'anterior. 2.^{on} Aprovar la Memoria-Balans, que presentaren els Consells.

3.er Amortisar el 10 p^o del conta de fabricació de conserves amb el benefici que dona el balans, i qu' el restant se posi al fons de reserva.

4.er Que se puguin concedir a un sol soci deu mil pessetes en préstam.

5na Que per deixes i depòsits retgesca el mateix interès que l'any passat.

6e Que l'interès dels comptes corrents sia del 3 p. 100.

7e Nominar a D. Pere Morell de Oleza per representar la Societat en la Junta nacional o provincial de Institucions similars.

8e Reelegir el mateix personal dels dos consells.

9e Donar un vot de gràcies als mateix per lo bé que desempeñaren el carrec durant el bieni passat.

Sindicat Agrícola

El mateix dia tengué lloc també la sessió general del Sindicat Agrícola i s'acordà:

1er Aprovar la Memoria-Balans presentada per la Directiva, i l'acta de la sessió última.

2^{on} Que el benefici líquid de 633'96 ptes. durant l'any 1916, passí a fons de reserva.

3er Reelegir el mateix personal que ocupava els càrrecs que tocaven renovar-se, donant-los un vot de gràcies.

I s'aixecà la sessió.

Religioses

Les Coranta Hores que durant els tres darrers dies de Carnaval se celebraren a la Parroquia, resultaren molt solemnes, ja que la gent seria va correspondre compareguent a les funcions, essent bastant regular l'assistència a totes.

El predicador va agradar molt ferm, perquè se deixà caure uns bons sermons ben profitosos i han estat comentats favorablement, lo qual vol dir que poden donar fruit.

—Tenim ja comensada la Corema i Mossen Jordi Carbonell, el Coremer, fa uns sermons de primera. Predicarà els dimecres i dissabtes, i els diumenges a l'ofici i al capvespre. ¡Que no hi falti gent, qu' ara no hi ha escusa!

—El primer diumenge de Mars, dia 4, a las 7 1/2 hi haurà la Missa de Comunió per la Congregació del Sagrat Cor de Jesús.

S' Adoració Nocturna en junta general elegí President a D. Gabriel Massanet Fornés (a) Porret. Sia enhorabona.

Las siembras de primavera y el Gobierno Italiano

Para favorecer en lo posible las siembras de trigos tremesinos o de primavera, el Ministro de Agricultura de Italia acaba de publicar un decreto encargando a las Cátedras ambulantes de agricultura y demás instituciones agrarias, que pongan a contribución todos los medios que les sean hacaderos para que en todo el reino se extiendan las siembras del trigo tremesino o de primavera, recomendando a la par se refieran las variedades canadienses y de ellas la conocida con el nombre de Iroqués.

Se conceden premios en dinero a los agricultores que con los citados trigos pongan en cultivo los terrenos que no lo hubiesen sido sembrados en invierno y lo sean con trigos de primavera, disponiendo que para solicitar dichos premios presenten a las autoridades locales las correspondientes solicitudes, en las que se harán constar las superficies sembradas con trigos de primavera, el nombre de la finca y situación, para que las comprobaciones puedan ser hechas inmediatamente.

El Ministro de Hacienda hará efectivos los pagos.

Perlòdics de canvi

Han visitat nostra Redacció durant aquesta quinzena la *Revista de Menorca* que publica l'Ateneu Científic i Literari de Mahó, i el nou confrare *Foch y Fum*, qu'ha comensat a publicar-se a Palma.

Queda establert el canvi.

Coverbos

Diu que hi havia una casa, que tenien set o vuit infants, i campaven primet, primet. Son pare qui trobava qu' es pans fugien depressa de damunt es raol i veia que sa setmanada no bastava, per voltes que li donàs, va pensar:—Res milló que suprimí una menjada. Però i com heu faria perquè ts atlots no se queixin? I s'en pensà una de bona.

Quant vergué es vespre qu'ets infants ja acudien davés sa cuina per si sentien oló de menjua, son pare

digué: Qui s'en vol anà a jeure sense sopà gonyarà du s' dècimes?

Ets atlots amb s'idea de ses dues dècimes, pensaven un poc i per fi d'ien: Dassau ses dues dècimes; i ja eren partits cap amunt a veure en *xiuple*.

L'endemà, heu era dematinet i ja estaven tots aixecats, i uis espolsats esperaven ses sopes amb una fam que les alsava.

Quant va esser s'hora, son pare erida ¡sopes! i tots més llets qu'una titina, al punt enrevoltaren sa taula. Però antes de fé plats son pare digué: Es qui vol sopes que pag dues dècimes, os qui vol sopes que pag dues dècimes.

Greu les sabia haver-les de donar, pero se fan gonyava i si vo gueren sopes no tengueren més remei qu'escupi sa pesa de dos.

***

Una mare que per barenar donava an ets atlots una llesca de pa prima com ua tel de ceba i que no més veia s'oli d'un tros lluny, per conort d'ells, agafava es satri i a cada un les deia al fer-los el *pamboli*: Quantes voltes vols tú?—Jo quatre, jo cinc, jo sis; anaven diguent i ella passava es bec des satri per damunt es pa totes ses voltes demanades, pero no'n solia caure cap gota.

Quant tocà an es qui feia quatre qu'era es més vi-veretxo, diu: I tú, ¿quantes ne vols?

¡Una i que raig! Respongué es menut.

ESTEL D'OR

Crónica

Per fi después d'una llarga temporada de pluges i mals dies en que sa gent treballadora no poria gonyar jornal, el temps s'es estirat i ha comensada la bonansa. Fa bon sol i els sembrats s'estiren qu'es un gust. Ses feines van enrrera i sembla qu' es jornals pujen, porque se necessiten molts de brassos a entrecavar.

Bé anirà si Deu ho vol.

***

En Pau Jan s'altra diassa caigué abaix des carro carregat i sa roda l' enclogué per tres vegades fent-li molt de mal an es pits. Deu li dó milloransa pronta.

***

Madò Catalina Santonyinera, emblanquinant va caure d'una escala i se doblegà dues costelles. Li desitjan bon remei.

***

Dia vint i vuit d'aquest mes s'ha de subastar la conducció de la correspondencia de Manacor a Capdepera passant per Sant Llotens i Artá amb automòvil, baix el tipo de dos mil pessetes. Regularment, idè, dins pocs dies tendren la correspondencia més de bon hora, lo que representa una gran millora, porque devegades se rebia aquí molt tart, i ara se rebrá en claror la major part de l'any.

***

Cridam l'atenció dels llegidors sobre l'anunci que feim a altra part d'aquest número sobre la venguda del distingit concertista de piano D. Antoni Torrandell.

***

El chefe del partit lliberal d'aquí, D. Pere Moragues Billón, ha dimitit irrevocablement la quefatura, per secundar l' actitut del diputat provincial de Manacor D. Antoni Llitas.

***

El Bolleti Oficial d'aquesta provincia corresponent al 10 d'aquest mes, publica la llista de propietaris interessats en l'expropiació de terrenys del terme de Manacor qu' han de ser ocupats per la construcció del Ferrocarril de Manacor a Artá, donant 15 dies de temps per exposar lo que s'els ofresca en contra de la necessitat d' ocupació de les finques citades.

***

A Sóller, aont residia, mori dia 15 d'aquest mes D.ª Maria Margalida Moragues y Bilión de Ripoll, a l'edat de 80 anys, después de rebre els Sants Sacraments. Aquesta senyora era germana de D. Pere Moragues, natural d' Artá, al qual acompanyam amb el sentiment com també a son espòs D. Francesc Ripoll i demés familia, desitjant-los molts d'anys de vida per pregar per ella.

***

Els darrés dies han estat enguany poc bulliciosos; tol s'es reduit a alguna broma a la primeria, pero a la darrerria la cosa es anada més seria. Davant tanta seriedad al hora-baixa del darrer dia uns quants homes d' edat mogueren un poc de renou amb bombo i platilles. Total res, gracies a Deu.

***

Dia 22 d'aquest mes se casaren en la nostra Iglesia Parroquial D. Juliá Soriano Morell, distingit Jefe de Telégrafos d'Artá, amb la simpática senyore-

ta D.ª Catalina Pascual Fornés. Les desitjan perdurable lluna de mel.

En el Carré de Palma d'aquesta població, s'hi han obertes dues botigues noves; el forn d'en Roca i la botiga d'en Guim Bajosa (a) Ganancia, el qual va arreglar uns mostradors tots adornats en moltíssimes botelles i barralets del tant renombrat i ben presentat «Anís Túnel» (el qual es fabricat per l'intelligent Fabricant de Licors D. Toni Nadal de Buñola), i molt il·luminats que en les vetllades donen herinós cop de vista. ¡Que tenguin molts de parroquians!

Registre

Desde la darrera nota dada en el núm. 3.er fins al dia 22 d'aquest mes hi ha:

Naixements

Nins: 7.—Nines: 10.—Total: 17.

Defuncions

Sebastiá Tous Massanet (a) Juntillo, 82 anys.—De vellesa.

Rosa Rotger Quetglas (a) Carrilla, 68 anys.—De cardiopatia.

Sebastiá Salom Guiscafré (a) Salom, 84 anys.—Reblieniment cerebral.

Juan Massanet Brunet (a) Busqué, 50 anys.—Tuberculosis pulmonar.

Andreu Servera Esteva (a) Virell, 58 anys.—Clorosis hepática.

Catalina Busquets Gil (a) Saneta, 77 anys.—Bronco-gripal.

Bartomeu Nadal Bosch (a) Figuereta, 33 anys.—Tuberculosis pulmonar.

Bartomeu Amorós Esteva (a) Regalat, 66 anys.—Cangrena senil.

6 homes i 2 dones.—Total: 8.

Al cel sien tots.

Matrimonis

D. Rafael Bisquerra Canet amb D.ª Antonia Alsina Pons.

D. Nadal Xamena Moll amb D.ª Bárbara Masoaró Sancho.

D. Antoni Roig Melis amb D.ª Catalina Rosselló Mascaró

D. Juliá Soriano y Morell amb D.ª Catalina Pascual Fornés.

Sia per tots enhorabona.

Entreteniments

Soluciones als del número passat

A les Preguntes: 1.ª Dir sa segona. 2.ª Sa de Sant Jaume. 3.ª Sa Son.

A les Semblances: 1.ª Perque té claus. 2.ª Perque té ca de bou. 3.ª Perque té columnes.

A la Karada: Pilota.

A la Fuga de vocals:

Jo no sé que pagaria
que mu mare al món tornás
si no poria amb un bras,
amb sos dos l'abrassaría.

A l' Endevinia: Es plats.

Al Jeroglific: Be dejuna qui mal menja.

Les han endevinats: Tots; Un Serverí i En M. B. Les preguntes, fuga, karada i Jeroglific: En G. B. D. Jen. C. En Juan de sa dida. El Sen Xoroy i En Perxaneta. A s'Endevinia: Un mussol.

D'Avui

Preguntes

1.ª ¿Qu'es lo que porien tenir amb una ma i amb s'altra no?

2.ª Un ase davant dos, un en mitj de dos, i un darrera dos ¿quant són?

3.ª ¿Qu'es lo que se trempa sense oli ni vinagre?

Semblances

1.ª ¿Amb a que se semblen es carros amb sos generals?

2.ª ¿I un escolá amb un homo casat?

3.ª I un mort amb un carré banyat?

Endevinia

¿Qu'es lo qu'es diu una vegada amb un minut, dues amb un moment i cap amb un any?

Karada

La primera es animal
i sa segona també
i per regla general
es tot moltes fruites té

Les soluciones al número qui ve

Estampa d'en Amengual y Muntaner.—Palma.—1917.

GRAN COLMADO ARTANENC

===== d'en =====

GUIEM BUJOSA (a) Ganancia

ARTANENCS: No compreu res que no passeu abans per aquesta casa
Mai vos ne tornareu de buit, perque es sa que ven

MES BARATO I MILLOR

Comestibles de tota casta, licors, dulees, galletes, etc., etc. : : : Grandiós surtit de Perfumeria

TOT A BON PREU

Aquesta casa te deposit especial del celebrat "ANIS TUNEL"

Fixau-vos be en sa Direcció: CENTRO, 7, 9 y 11 - ARTA

Aquí s'hi despatxen també els servicis de l'Agencia Bujosa (a) Ganancia (única Agencia) que serveix amb puntualidad i barato qualsevol encàrrec se li fassa per Ciutat pels altres pobles de Mallorca o p'es Continent

Despaig a Artá: Centro, 7, 9 y 11

Despaig a Palma: Estanc d'es Banc de s'Oli

EBANISTERIA MODERNA

DE

MIQUEL MOREY

Amb prontitut s'enllesteix qualsevol treball li encomanin
Mobles fins, de tots es estils p'el parament de casa
Especialidad en cordats de cadires a l'antiga

Pintats i dorats fins, de tots es gusts

*Abans de casar-vos i abans de comprar a cap altra banda
passau primer per aquesta casa*

Carré de la Parroquia - Artá

En la Llibreria, Papereria, i Centre de Suscripcions

DE

Ferrer i Sureda

Vos servirán en puntualidad qualsevol llibre o publicació
pogueu desitjar, manco les po. nografiques

A PREUS MOLT LIMITATS

SE VENEN TAMBÉ

*paper de totes classes i tamany, llibretes, quaderns,
plecs, lapis, tintes i llibres escolars a la menuda i en gros*

Notau be la direcció: QUATRE CANTONS, 3

FARMACIA

DE

LLORENS GARCIES

OBERTA A TOTES HORES DE LA NIT

* * * * * Vins i aixarops medicinals
Aixarops de cucs del Doctor Morey * * * * *
* * * preparat amb erba cuquera d'Artá

Plassetta d'es Marxando

VI - VI - VI

DE SA DAVESA

Vins de Taula i Vins Blancs

A TOT PREU

a la menuda i en gros les ven

Mestre Arnau Caselles (a) Garameu

RECTE, 8 ARTA